

Norske arkitekters
landsforbund

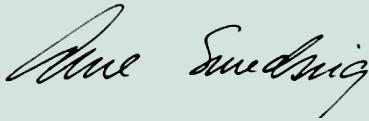

Filipstad - åpen for tiden, byen og verden

Byrom på Filipstad

Oslo

Vinner	Filipstad – åpen for tiden, byen og verden Lala Tøyen, Jaja Arkitekter, Ekanger Fantini Arkitekter, Bærekraft og Økologi, Jon Benjamin Tallerås	Jury		Lars P. Thorbjørnsen Etatsdirektør, Filipstad infrastruktur, Oslo kommune
Rangering	2. plass: Livet mellom byen og fjorden Bjørbekk og Lindheim, Aart, Ina Johannesen Dibley, Naturrestaurering			Aasne Haug Avdelingsdirektør for avdeling bystrategi Plan- og bygningsetaten, Oslo kommune
	3. plass: Generasjoner Add arkitekter, Dronninga landskap, Aaen engineering, Comte bureau, Ane Hjort Guttu			Mari Fredriksen Sundet Kunstfaglig prosjektleder, kurator Oslo kommunes kunstsamling Kulturetaten, Oslo kommune
	4.plass: Fra havn til habitat Studio Oslo landskapsarkitekter, SOLA Arkitekter, Edit, Fragment, Anne B. Hovind, Natural state, Naturrestaurering			Christian Fredrik Leknes-Kilmork Landskapsarkitekt og byforvalter Bymiljøetaten, Oslo kommune
	5. plass: Filipstad utfolder seg Snøhetta, Rodeo Arkitekter			Ellen Hellsten Oppnevnt arkitekt MNAL fra Norske arkitekters landsforbund (NAL)
				Arne Smedsvig Oppnevnt landskapsarkitekt fra Norske landskapsarkitekters forening (NLA)
				Christine Gjermo Oppnevnt landskapsarkitekt fra Norske landskapsarkitekters forening (NLA)
				Gisle Nataas Juryens sekretær: Norske arkitekters landsforbund (NAL)

Juryen har mandat til å rangere forslagene
og vil kåre én vinner.

1 Konkurransen

Filipstad er ett av de siste store byutviklingsområdene i Fjordbyen i Oslo. Området skal transformeres fra havne- og terminalområde til en ny bydel med boliger, arbeidsplasser, kulturtilbud og offentlige byrom. De offentlige byrommene skal danne rammen for hverdagsliv, rekreasjon, møteplasser og forbindelser mellom byen og fjorden.

Målet med konkurransen er å engasjere et rådgiverteam som skal bistå Filipstad infrastruktur (FIL) i den videre utviklingen av Filipstads offentlige byrom. Konkurransevinneren vil få i oppdrag å utarbeide en helhetlig byromsplan for Filipstad og bistå FIL som rådgiver i forbindelse med detaljregulering for de offentlige arealene på Filipstad for Hans Jæger kvartal. Det forutsettes at innspill-/løsningsforslagene i konkurransen videreutvikles i tett samarbeid med oppdragsgiver og øvrige relevante aktører.

Gjennom konkurransen har oppdragsgiver ønsket å belyse ulike strategier for utviklingen av Filipstads offentlige rom. Konkurransen skal ikke resultere i en ferdig løsning som skal gjennomføres, men gi retning og underlag for det videre arbeidet med utviklingen av området.

De inviterte teamene ble bedt om å utarbeide:

- Visjon og strategi for prosess og utvikling
- Detaljerte løsningsforslag for to sentrale offentlige byrom: Generadirektørallmenningen og deler av Havnepromenaden, inkludert Bokkens plass og Odas plass.

Avtalevarigheten for den påfølgende tjenestekontrakten er fire år, med opsjon på forlengelse i ytterligere 1 + 1 år på uendrede vilkår.

Bilde 1. Juryen på befaring. Foto: Gisle Nataas, Arkitektforbundet

Bilde 2. Foto av juryeringsprosessen. Foto: Joakim Rødven, Oslo kommune

Konkurransen ble kunngjort som en begrenset plan- og design-konkurranse i regi av Oslo kommune ved Filipstad infrastruktur. Formålet med konkurransen var å anskaffe rådgivertjenester innen landskapsarkitektur og byplanlegging for utviklingen av byrommene på Filipstad.

Konkurransen ble kunngjort 10. februar 2026 gjennom Doffin, TED og Norske arkitekters landsforbunds (NAL) sine nettsider.

Fristen for å sende inn søknad om deltakelse var 4. mars 2026. Ved fristens utløp hadde oppdragsgiver mottatt 33 søknader. Søknadene ble mottatt av konkurransefunksjonær Omar Attique, Teamleder – Ekstern bistand, Økonomi- og forvaltningsetaten, Oslo kommune.

På bakgrunn av evalueringen ble fem team invitert til å delta videre i konkurransen. De inviterte teamene var Lala Tøyen, Snøhetta, Studio Oslo landskapsarkitekter, Add arkitekter og Bjørbekk og Lindheim.

Fristen for innlevering av konkurranseforslag var 27. mai 2026. De innleverte forslagene ble håndtert av konkurransefunksjonæren slik at anonymiteten til deltakerne ble ivaretatt gjennom hele juryeringsprosessen.

Forslagene ble vurdert av en bredt sammensatt fagjury. Juryen avholdt møter 4. mai, 5. juni, 11. juni, 15. juni og 29. juni 2026, i tillegg til arbeidsmøter knyttet til evalueringen og utarbeidelsen av juryens vurderinger og rapport. De innleverte modellene omfattet noe ulike utsnitt av planområdet. Juryens vurdering av modellene er derfor begrenset til det utsnittet som var etterspurt i konkurransegrunnlaget. Juryen har gjennomført flere befaringer av konkurranseområde i løpet av juryeringen.

I henhold til konkurranseprogrammets punkt 4.3 hadde juryen mandat til å rangere forslagene og kåre én vinner. Juryens vurderinger er basert på konkurranseprogrammets kriterier og en samlet vurdering av de innleverte forslagene.

Vinneren av konkurransen og de øvrige rangerte forslagene ble meddelt via KGV/Artifik. Samtlige deltakere i konkurransen ble informert samtidig.

Alle mottatte bidrag har oppfylt kriteriene, og er hver honorert med 800 000 kr.

Konkurransen «Rådgivertjenester innen landskapsarkitektur og byplanlegging på Filipstad» ble kunngjort på Doffin

- Uke 7

Kvalifikasjonsfrist (frist for å søke om deltakelse)

- Uke 10

Evaluering av kvalifikasjonsforespørsler og utvelgelse av leverandører

- Uke 10-14

Invitasjon til å levere tilbud

- Uke 15

Befaring

- Uke 16

Tilbudsfrist

- Uke 22

Juryering

- Uke 23-34

Utsendelse av tildelingsbrev

- Uke 35

Konkurransens vinner ble offentliggjort

- Uke 36

Bilde 3. Befaring. Foto: Gisle Nataas, Arkitektforbundet

1.3 Juryering

Løsningsforslaget vil bli vurdert av juryen etter en helhetsvurdering basert på følgende tildelingskriterier:

1: Stedsforståelse og helhet

I hvilken grad forslaget viser en helhetlig forståelse av Filipstads historiske lag, identitet og rolle i byen, særlig i møtet med fjorden og den eksisterende byen.

2: Byromskonsept og utviklingsstrategi over tid

Det foreslåtte byromskonseptets og utviklingsstrategiens evne til å legge til rette for en robust, trinnvis og fleksibel utvikling over tid.

3: Arkitektonisk og landskapsfaglig kvalitet i byrommene

Evnen til å omsette overordnede føringer og foreslåtte strategier til konkrete løsninger av høy arkitektonisk og landskapsfaglig kvalitet.

4: Menneskevennlige, lesbare og aktive byrom

Kvaliteten på byrommenes utforming med hensyn til bruk gjennom døgnet og året, menneskelig skala, orienterbarhet, trygghet, og tilgjengelighet. Hvordan løsningene ivaretar samspillet mellom inne og ute.

5: Kunst, kultur og identitet som integrert del av byrommene

Hvordan kunst og kultur foreslås brukt som en langsiktig drivkraft i utviklingen. Hvordan kunst og kultur er integrert som en aktiv og identitetsskapende del av byrommenes utforming, bruk og opplevelse, både i tidlig fase og i den endelige løsningen.

6: Klima, miljø og varighet

Kvaliteten på forslagets løsninger for klima, miljø og byøkologi. Hvordan forslagene sikrer særegenhet og identitet for ulike byrom og samtidig som løsningene er robuste og varige.

Bilde 4. Foto fra befaring. Foto: Gisle Nataas, Arkitektforbundet

Juryen har vurdert forslagene opp mot konkurransens tildelingskriterier og med utgangspunkt i gjeldende reguleringsplan og kvalitetsprogram. Konkurransen har resultert i fem tydelige og ulike forslag, som spenner fra åpne og fleksible utviklingsstrategier til mer naturbaserte og programmerte løsninger. Forslagene belyser ulike muligheter og utfordringer knyttet til utviklingen av Filipstads byrom og gir oppdragsgiver et bredt underlag for videre arbeid.

Det er store forskjeller i hvordan forslagene kommuniserer sine hovedgrep, strategier og prioriteringer. Flere av forslagene beskriver målsettinger og ambisjoner på et overordnet nivå, og forklarer i mindre grad hvilke konkrete valg som er gjort og hvorfor. Juryen kunne ønsket seg forslag som tydeligere viser sammenhengen mellom analyse, strategi og fysisk utforming. Det er også flere forslag med grep som avviker fra konkurransegrunnlaget eller etablerte premisser, uten at dette begrunnes godt nok.

Stedsforståelse og helhet

På Filipstad skal det sikres gode koblinger til byen og fjorden samt generøse offentlige arealer for aktivitet, opphold og ferdsel for fremtidige beboere og besøkende. Juryen mener dette overordnede aspektet, og forståelsen av Filipstads bidrag til byen i form av avsatte offentlige arealer, er noe ulikt adressert i forslagene. Noen forholder seg til reguleringsplanens avsatte areal, mens andre foreslår å disponere noen av arealene til kommersielle og private formål, som uteservering. Likeledes har koblingen til “byen bak” fått ulikt fokus i forslagene.

Filipstad er et område med en sterk identitet knyttet til havn, logistikk, industri og byens møte med fjorden. Området står foran en omfattende transformasjon som vil endre både bebyggelse, landskap og bruk. Alle forslagene undersøker, på noe ulike måter og ulik grad, hvordan historiske strukturer, som eksisterende bygg, Filipstads kaikanter, bevegelseslinjer og eksisterende kvaliteter, kan videreutvikles og gis ny betydning. Juryen mener dette er en viktig strategi for å skape et sted med lokal forankring og egenart. Den eksisterende kaikanten er en viktig identitetsbærer og et av få større fysiske elementer som kan videreføre spor av Filipstads havnehistorie inn i den nye bydelen.

Byromskonsept og utviklingsstrategi over tid

Det er mange gode betraktninger om helhetlige byroms-konsepter og vurdering av byromshierarki, i tillegg til konkrete forslag til utforming av Odas plass, Bokkens plass, Generaldirektørallmenningen og øvrige parker og byrom. Juryen synes samtidig at flere forslag ikke godt nok synliggjør dette i de konkrete løsningene som er vist.

Et sentralt tema i konkurransen er hvordan Filipstad kan utvikles over tid gjennom robuste og fleksible grep. Juryen ser positivt på forslag som arbeider med tydelige utviklingsstrategier og faseinndeling, og som viser hvordan byrommene kan etableres og videreutvikles gjennom områdets transformasjon. Forslagene presenterer interessante tanker og strategier for midlertidig bruk

og gradvis utvikling av området, blant annet gjennom kulturprogrammering, gjenbruk av eksisterende bygninger, materialbanker, planteskoler og andre overgangstiltak. Juryen ser positivt på slike grep, men understreker samtidig betydningen av at utviklingsstrategiene må bygge på realistiske forutsetninger og på arealer og funksjoner som det offentlige har mulighet til å påvirke, drifte og videreføre over tid.

Juryen mener at flere forslag kunne vært tydeligere på hvilke grep som er langsiktige mål og hvilke som er midlertidige strategier. I en transformasjon som vil strekke seg over mange år, er det viktig at forslagene viser hvordan byrommene kan fungere og skape aktivitet også i utbyggingsperiodene.

Arkitektonisk og landskapsfaglig kvalitet i byrommene
Det skal etableres mange nye byrom på Filipstad, og disse skal ha ulik karakter etter plassering, rolle og funksjon. I henhold til Fjordbyplanen skal byrommene ivareta det unike ved Filipstad, sett i forhold til resten av Fjordbyen. Den eksisterende 500 meter lange kaikanten frem til Brannskjærparken og Hjortnes kailinje mot vest, er derfor, i tillegg til de utvalgte byrommene, spesielt viktige byrom i konkurransen. Forslagene viser stor variasjon i hvordan denne delen av Filipstad forstås og utvikles.

Forslagene viser ulike tilnærminger til kaifronten. Noen legger vekt på å bevare kaien som et åpent og fleksibelt byrom, mens andre foreslår en mer omfattende transformasjon med vegetasjon og parkmessige kvaliteter. Juryen ser kvaliteter i begge tilnærmingene, men mener at nye landskapsmessige grep bør ta utgangspunkt i stedets karakter og bidra til å videreføre Filipstads særpreg og havnehistorie.

Områdeplanen og kvalitetsprogrammet gir bestemmelser og føringer som teamene har jobbet med å løse, og der de viser ulike grep og prioriteringer. Flere forslag søker å trekke naturen langt inn i området gjennom blågrønne strukturer og naturbaserte løsninger, mens andre legger større vekt på å videreføre Filipstads urbane og havnerelat-erte karakter. Flere bruker vegetasjon som virkemiddel, for å skape en ny karakter på Filipstad, forbedre mikroklimaet, etablere romdannelser og styrke oppholdskvaliteter. Juryen har vært opptatt av at vegetasjon og landskapselementer må ha tilstrekkelig størrelse, jordvolum, robusthet og detaljering etc., for å fungere over tid. Vegetasjon bør ikke fremstå som et påført tillegg, men som en integrert del av byrommets organisering og bruk.

Juryen har diskutert balansen mellom natur og urbanitet, og ser kvaliteter i begge tilnærmingene, men mener at de mest overbevisende forslagene kombinerer de to perspektivene.

Juryen registrerer også stor variasjon i hvordan terrenghe-ving, overganger og høydeforskjeller håndteres. Flere forslag utnytter nivåforskjellene til å etablere sittekanter, oppholdssoner og tydelige overganger mellom promenade, kai og fremtidig bebyggelse på en overbevisende måte.

Andre forslag viser terrengbearbeiding eller forslag til løsninger som juryen ikke har funnet like gode eller troverdige mht. jorddybder, konstruksjoner eller dimensjoner landskapselementer må ha for å fungere over tid.

Flere forslag viser uteservering langs fasadene mot de offentlige rommene. Dette kan bidra til aktivisering og være en naturlig del av en mangfoldig variasjon av både gratis og kommersielle tilbud, men kan også oppfattes som privat båndlegging av offentlige arealer. Om og hvor stor del av offentlige arealer som tillates benyttet til privat, kommersiell virksomhet, må sees i sammenheng med beliggenhet og forventet behov til annet opphold og aktivitet. Juryen er opptatt av at man i forslagene har ivaretatt intensjonen om at offentlig rom i all hovedsak skal være offentlig tilgjengelig og gratis for alle, men at det samtidig kan være plass til uteservering og annen kommersiell aktivitet der det naturlig hører hjemme.

Menneskevennlige, lesbare og aktive byrom

Juryen har vurdert kvaliteten på byrommenes utforming med hensyn til bruk gjennom døgnet og året, menneskelig skala, orienterbarhet, trygghet og tilgjengelighet og hvordan løsningene ivaretar samspillet mellom inne og ute.

Utformingen av de sentrale byrommene og de viktigste forbindelsene ut til resten av byen vil få stor betydning for hvordan Filipstad oppleves.

Juryen har lagt særlig vekt på hvordan forslagene etablerer et tydelig byromshierarki der de ulike byrommene gis en tydelig rolle og identitet, slik at området oppleves variert og lesbart. De mest overbevisende bidragene har klart dette gjennom å vise gode prinsipper for programmering, aktivering og utforming, som gir plassene, allmennin-gene, parkene og kaifronten særegne karakterer og opplevelseskvaliteter. I noen forslag fremstår byrom for gen eriske og utforming kunne med fordel vært sterkere forankret i Filipstads historie, landskap og lokale fortellinger.

Kunst, kultur og identitet som integrert del av byrommene
Kunst og kultur er sentrale virkemidler for å skape identitet, aktivitet og tilhørighet i den nye bydelen. Juryen ser positivt på forslag som inkluderer kunst og kultur som en del av områdets overordnede utviklingsstrategi, og ikke som enkeltstående objekter eller senere tillegg. Særlig interessant er forslag som kobler kunst og kultur til transformasjonsprosessen og som benytter midlertidige aktiviteter som et verktøy for å bygge identitet, fellesskap og stedstilhørighet over tid.

Juryen ser at flere av forslagene har utfordringer med å avgrense kunst- og kulturperspektivet i tråd med konkurranseprogrammet. Flere forslag skiller i liten grad mellom aktivitet og programmering i inne- og uterom, og legger betydelig vekt på institusjoner, atelierer og andre funksjoner i bygningene. Konsekvensen er at aktiviteten i byrommene i for stor grad forutsetter etablering av innhold og virksomheter som ligger utenfor denne konkurransens omfang. Det skal utarbeides en overordnet kunst- og kulturstrategi for Filipstad i samarbeid mellom offentlige og private aktører,

og flere av ideene som presenteres i forslagene kan være relevante i det videre arbeidet. Juryen vil likevel understreke at kulturell infrastruktur, kunst i offentlig rom og aktiviteter i transformasjonsfasene må kunne utvikles uavhengig av framtidige institusjonsetableringer i bygningene.De sterkeste bidragene behandler kunst og kultur som langsiktige strategier for identitetsbygging, historiefortelling og utvikling av uterommene, fremfor som enkeltstående arrangementer eller programmer som forutsetter omfattende drift og organisering. Juryen har i tillegg vurdert hvordan kulturell infrastruktur er plassert og er en del av byromstrukturen, samt om de foreslåtte byrommene har tilstrekkelig fleksibilitet og åpenhet til å romme både hverdagsliv og profesjonelle kulturarrangementer. Generelt savner juryen en tydeligere strategi/utforming av byrommene med tanke på ulike arrangementer.

Klima, miljø og varighet

Alle forslagene arbeider med klima- og miljøspørsmål, men med ulik vektlegging og ulike strategier. I tråd med “Byøkologisk program 2011-2026”, vedtatt av bystyret, har flere arbeidet med overvannsløsninger der vann inngår som en del av utformingen og utviklingen av Generaldirektørallmenningen, noe som har resultert i flere interessante ideer.

Juryen har lagt vekt på forslagets robusthet, gjennomførbarhet og evne til å fungere godt over tid. Drift, vedlikehold, overvannshåndtering, logistikk, varelevering, teknisk infrastruktur og fremtidig forvaltning er forhold som må være en del av byromsstrategiene. Forslagene viser i ulik grad hvordan dette oppfylles.

Som nevnt over, peker konkurransen på behovet for å balansere ønsket om blågrønne løsninger med hensynet til Filipstads historiske kaikarakter. Juryen mener at dette er en av de viktigste avveiningene i den videre utviklingen av området.

Flere av forslagene har gode og ambisiøse grep for byøkologi, naturrestaurering og blågrønne kvaliteter, mens andre forslag viser løsninger der forholdet mellom økologiske ambisjoner og faktisk gjennomførbarhet ikke er tilstrekkelig sannsynliggjort. Dette gjelder blant annet tiltak i sjøen, løsninger for vegetasjon på kaier og harde dekker, og forslag der naturrestaurering kombineres med høy grad av offentlig bruk, bading og aktivitet. Juryen mener at byøkologiske strategier må utvikles videre med større presisjon, slik at de både styrker naturmangfoldet og tåler den urbane bruken området skal ha.

Avslutning

Forslagene viser ulike svar på hvordan Filipstad kan utvikles til et nytt byområde mellom fjorden og byen og representerer ulike syn på forholdet mellom by og fjord, natur og urbanitet, bevaring og transformasjon. Denne bredden har vært en stor styrke ved konkurransen og har gitt oppdragsgiver et rikt grunnlag for videre utvikling av Filipstads offentlige byrom.

Ingen av forslagene gir alene svaret på Filipstads fremtidige utvikling, men samlet tilfører de viktige perspektiver og kunnskap som vil være verdifulle i det videre arbeidet med områdets offentlige byrom.

1.5

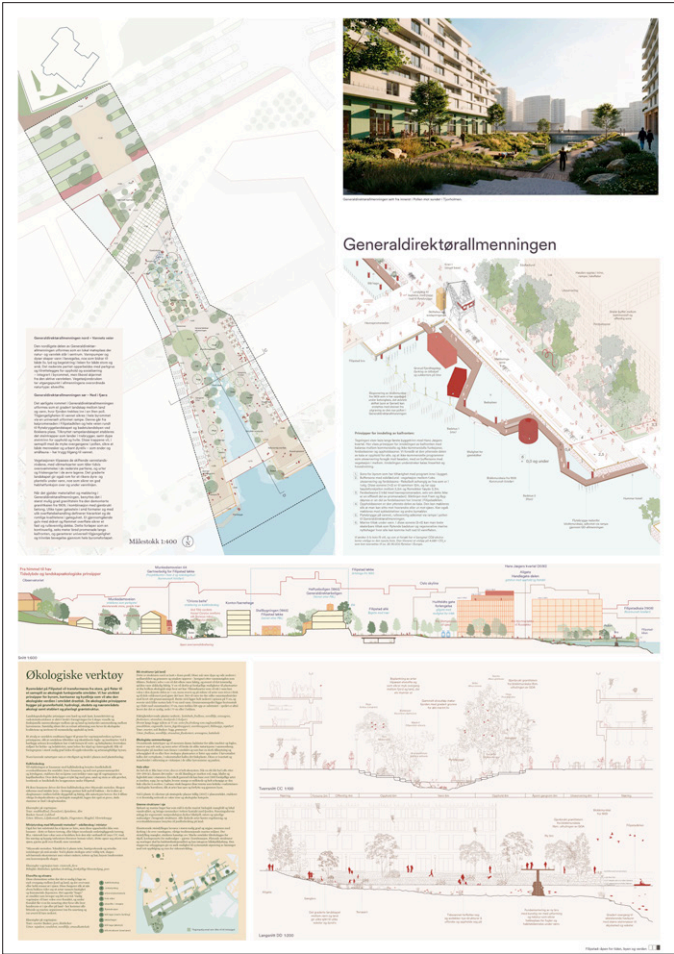
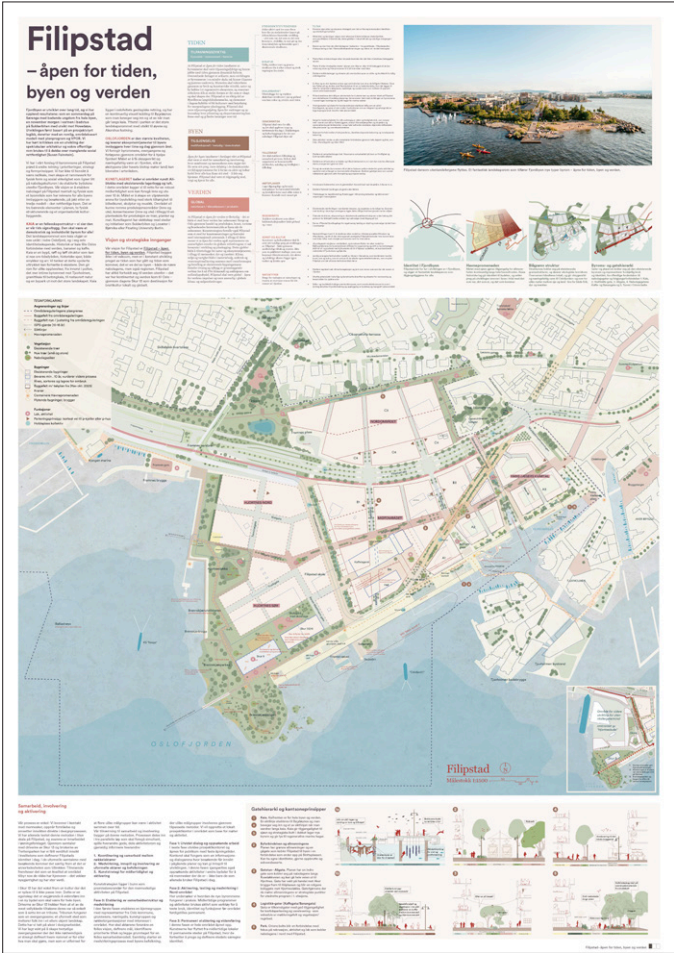
Juryens avgjørelse

Fra konkurransegrunnlaget: 4.3 Juryens mandat. Juryen har mandat til å rangere forslagene og vil kåre én vinner.

- 1: Filipstad – åpen for tiden, byen og verden
- 2: Livet mellom byen og fjorden
- 3: Generasjoner
- 4: Filipstad Fra Havn til Habitat
- 5: Filipstad utfolder seg

Juryen har enstemmig besluttet at «Filipstad – åpen for tiden, byen og verden» er konkurransens vinnerprosjekt. Prosjektet svarer best på en helhetlig vurdering av evalueringskriteriene og gir det mest overbevisende og robuste grunnlaget for den videre utviklingen av Filipstads offentlige byrom.

- Et svært gjennomarbeidet forslag med høy kvalitet på alle nivåer, fra de overordnede strategiske grepene til detaljeringen av de enkelte byrommene.
- Tydelig sammenheng mellom analyse, konsept, tekstlige beskrivelser og de fysiske løsningene som presenteres.
- Viser sterke og overbevisende grep for Generaldirektørallmenningen og Bokkens plass. Brannskjærparken og Havnepromenaden fremstår med tydelig identitet og rolle i den samlede byromstrukturen.
- Dokumenterer god stedsforståelse gjennom grepet med en åpen havnepromenade kombinert med en stor og fleksibel parkstruktur.
- Viderefører og styrker eksisterende kvaliteter og strukturer på Filipstad uten å basere prosjektet på omfattende eller unødvendige inngrep i eksisterende strukturer.
- Utmerker seg ved stor idérikdom og innlevelse.
- Koblingen mellom den midlertidige Aliplassen, Odas plass og sjøfronten er et godt grep som bidrar til å styrke forbindelsen mellom byen og fjorden.
- Har konkurransens tydeligste byromhierarki og viser en svært god forståelse for sammenhengen mellom områdets ulike offentlige rom.
- Er det prosjektet som på den mest overbevisende måten kobler den nye bydelen til den eksisterende byen i nord, og viser gode forbindelser mellom Filipstad og omkringliggende bystruktur.
- Presenterer en gjennomarbeidet økologisk strategi som fungerer som overordnet metode og samtidig er konkret i de foreslåtte løsningene.
- Gatesnittene viser en god forståelse for gatehierarki, logistikk, kantsoner og samspillet mellom inne/ute, bevegelse, opphold og byliv.
- Grepet med å forlenge kaiens retninger og styrke siktlinjene mot Bygdøy fremhever Filipstads kontakt med øyene og det

1.5

Juryens råd for videre bearbeiding

Strategien for kunst og kultur må videreutvikles. Juryen ønsker en tydeligere plan for hvordan kunst, kultur og midlertidige aktiviteter kan integreres i både byrommene og utviklingsprosessen over tid.

Forslaget bør i større grad undersøke uterommene som kulturarenaer, med særlig tanke på offentlige arealer og rom som kommunen har kontroll over.

Odas plass bør bearbeides videre. Juryen ønsker å se en tilsvarende grad av kvalitet, karakter og detaljering som det som er vist for Generaldirektørallmenningen og Bokkens plass.

De foreslåtte utskjæringene i kaikanten er et interessant og identitetsskapende grep. Juryen anbefaler imidlertid at man jobber videre med ideen, programmering og utforming.

Aliplassens kobling til kaien kan være interessant å vurdere som et permanent grep, selv om dette avviker noe fra områdereguleringen.

Omfanget av uteservering og private aktører på offentlige arealer bør vurderes nærmere i den videre bearbeidingen. Særlig gjelder dette byrom som Munkedamsallmenningen og kaifronten langs sydsiden av byggefelt A3, hvor bidraget viser arealer som kan oppleves som privatiserte med redusert tilgjengelighet til sentrale offentlige rom.

Juryen samlet. Foto: Joakim Rødven, Oslo kommune

Situasjonsplan

Konkurransens vinner

Lala Tøyen
Jaja Arkitekter
Ekanger Fantini Arkitekter
Bærekraft og Økologi
Jon Benjamin Tallerås

Filipstad – åpen for tiden, byen og verden

Lala Tøyen m.fl

Forslaget illustrerer Filipstad som en bydel med stor variasjon i byrom med ulike identiteter og kvaliteter. Videre viser konkurranseforslaget en videreføring av den historiske kaia som et åpent byrom, generøse fremtidige parkarealer i Brannskjærparken og meget gode løsninger for gate- og byromshierarkiet i alle faser. Teamet viser evne til å formidle sammenhengen mellom visjon, strategier og konkrete tiltak på en meget god og strukturert måte, både i tekst og illustrasjoner, og innehar stor idérikdom og innovative løsninger.

Juryen har derfor kåret “Filipstad – åpen for tiden, byen og verden” til konkurransens vinner.

Forslaget har god stedsforståelse, illustrert gjennom sine tre bærende elementer i planen; Kaia, Fjorden og Kunstlageret. Prosjektet viser på en realistisk og overbevisende måte hvordan en ny stor park kan etableres dersom fergeterminalen flyttes. I forslaget fremheves og brukes kaia som et bærende element som både fysisk og mentalt skaper forbindelser til historien og landskapet rundt, og som samler mennesker og funksjoner. Kaia beholdes som en røff og åpen fellesskapsstruktur, og den eneste større endringen er åpningene som etableres enkelte steder i kaidekket. Visjonen om et Filipstad i kontinuerlig utvikling er godt beskrevet: Åpen for tiden; tilpasningsdyktige byrom som kan endres over tid. Åpen for byen; ved å invitere byens befolkning til samarbeid og involvering, og gjennom å være tilgjengelig, trygt og åpent for alle. Åpen for verden; ved å videreføre tradisjonen som en åpen havnefront for produksjon, kunst og turisme gjennom nye kunstmønstringer og festivaler.

Juryen vurderer at dette forslaget har best stedsforståelse og helhetsgrep.

Teamet vil jobbe aktivt med det som var, det som er og det som kommer. Forslaget viser et tydelig gate- og byromhierarki, med det mest overbevisende forslaget til Aligata, som en viktig forbindelse helt ut til Hjortnes, der en framtidig kvartalsstruktur og utvidelse av Brannskjærparken gir et godt innspill til fremtidig regulering av Hjortnes. Kranene rustes opp og plasseres for identitet og orientering, stedstypiske materialer gjenbrukes og tidslagene i kaikanten vises frem. I byrommene balanseres det mellom gratis aktivitet og kommersiell bruk, og det tas spesielt hensyn til gatehjørner som sosiale møteplasser. Dette er gode grep som er godt forklart og illustrert i planer og snitt. Forslaget har også det mest overbevisende og realistiske byromkonseptet for utviklingen av Hjortnes.

Forslaget har en realistisk balanse mellom bevaring av kaier og etablering av myke kanter mot sjø både i utformingen av Brannskjærparken og ved etablering av blå hager på Filipstadkaia. Det foreslås å etablere planteskole i tidlig fase som brukes aktivt i utviklingen av grøntstrukturene. Tidlig etablering av trær og grønne strukturer er godt vist ved planting av miniatyrskoger, strategisk plassering av 15 (fremtidig hule) eiker og etablering av kalklindeskog. Havnepromenaden er vist med rasjonelle, smarte og aktiverende tiltak langs Filipstadkaia uten at kaia viskes ut. Etablering av ´ blå hager ´ er et spennende grep. I tillegg til å slippe lys ned i sjøen, åpner det for andre og spennende måter å få inn vegetasjon på promenaden, uten at dette må etableres oppå betongkonstruksjonen.

For “Odas Hage” (Odas plass) foreslår prosjektet at plassen utvikles over tid og erfaringene som gjøres vil være med på å forme det endelige resultatet. Byrommet utvides helt inn til Kaffetårnet og dette er fint vist i perspektiv. Planutsnittet som viser plassen oppfattes noe uforløst, antageligvis fordi mange tidslag vises oppå hverandre. Bökkens plass derimot, har et meget tydelig grep med en frodig allmenning med åpen overvannshåndtering, naturlek og gode sittekanter. Variert terreng bygges opp med

Perspektiv av Brannskjærparken med resten av Filipstad og byen bak

overskuddsmasser, og bruk av gjenbruksmaterialer fra demonterte kaier. “Vannets veg” gjennom Generaldirektørallmenningen er også meget godt illustrert, og viser en frodig blågrønn allmenning. Den er beskrevet i to deler – i nord foreslås det vannlek med pumper og dyser, som vi antar betyr et resirkuleringsanlegg, i stedet for overvannshåndtering. Dette må undersøkes nærmere og vurderes mot mengden overvann som blir tilgjengelig fra f.eks. takflater m.m. I sør er det vist et frodig amfi ned mot fjæra og Pollen, og har en universelt tilgjengelig rampe som på en overbevisende måte knytter området til flytebryggeanlegget utenfor.

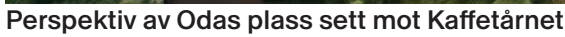
Forslaget har gode og frodig byrom langs havnepromenaden, som ender i den store Brannskjærparken, der en siktakse forbinder prosjektet med Bygdøyneet. Blandingen av strandsoner med habitatforbedrende tiltak og strandsoner for publikum er vist på en overbevisende måte. Teamet er opptatt av demokratiske byrom og plass til alle, med lavterskel friluftsliv og varierte vannaktiviteter. Prosjektet har skalerbare strukturer i sjø og på land, som f.eks. en gangbro av flytebrygger med badstuer som kan utvikles over tid, og det skal sikres universelle bademuligheter for alle brukere. Lettere strukturer som kajakkhotell og flytebrygger som kan gi aktivitet i nye byrom. Dette er godt beskrevet i planer og illustrasjoner. Forslaget presenterer en ambisiøs kunst- og kulturstrategi som gir kunstnere og kulturaktører en sentral rolle i utviklingen av Filipstad gjennom transformasjonsperioden. Juryen vurderer det som positivt at kunst og kultur forstås som drivere for stedsutvikling, identitet og aktivitet, og at strategien er tett koblet til forslagens overordnede visjon om et åpent og inkluderende byområde. Forslaget viser også forståelse for hvordan midlertidige aktiviteter, kunstproduksjon og kulturarrangementer kan bidra til å skape liv og tilhørighet.

Strategien bygger i hovedsak på etablering av kulturinstitusjoner, ateliermiljøer, festivaler og organisatoriske strukturer. Selv om disse beskrives som virkemidler for å aktivere området, ligger hovedvekten på programmering av bygninger snarere enn utvikling av de offentlige byrommene som omfattes av oppdraget. Forslaget viser i begrenset grad hvordan kunst og kultur kan integreres i og tilføre særegne kvaliteter til uterommene, og fremstår derfor sterkere som en visjon for utviklingen av et kulturøkosystem enn som en strategi for kunst og kultur i de offentlige byrommene. Juryen vurderer derfor at de kunst- og kulturfaglige grepene i begrenset grad kan legges til grunn for det videre arbeidet med kunst og kultur i Filipstads offentlige byrom. Forslagets helhetlige forståelse av kunst og kultur som langsiktige drivere for identitet, aktivitet og stedsutvikling representerer et verdifullt perspektiv som kan tas med videre.

Forslaget vil møte de globale utfordringene knyttet til klima og miljø bl.a. ved å tilrettelegge for natur og økosystemtjenester for mennesker, dyr og insekter. Teamet presenterer en bærende tanke om at tiltak på land skal bidra til å bedre fjordens tilstand. Dette er en tydelig ambisjon som gjennomsyrrer flere av tiltakene på land. De vil etablere flytende fjordhager på lektere. Eksisterende steinfyllinger bevares og suppleres med kunstige rev. Forslaget har etter juryens syn et svært godt grep om byøkologi og ulike verktøy for å sikre gode forhold for natur, dyr og mennesker. De økologiske verktøyene de beskriver er konkrete og velbegrunnede, blant annet med plantemetoder og nøkkelarter. Noen forslag virker mindre bearbeidede, men juryen vektlegger at teamet generelt viser gode evner innenfor temaet. Forslaget har en god balanse mellom natur og urbanitet, og juryen vurderer det som det som best forener behovet for bruk og utvikling med hensynet til naturverdier. Forslaget ivaretar samtidig eksisterende strukturer bedre enn flere av de øvrige forslagene, og unngår blant annet inngrep som deler Brannskjærparken i to.

Situasjonsplan Odas plass, Havnepromenaden og Bokkens plass

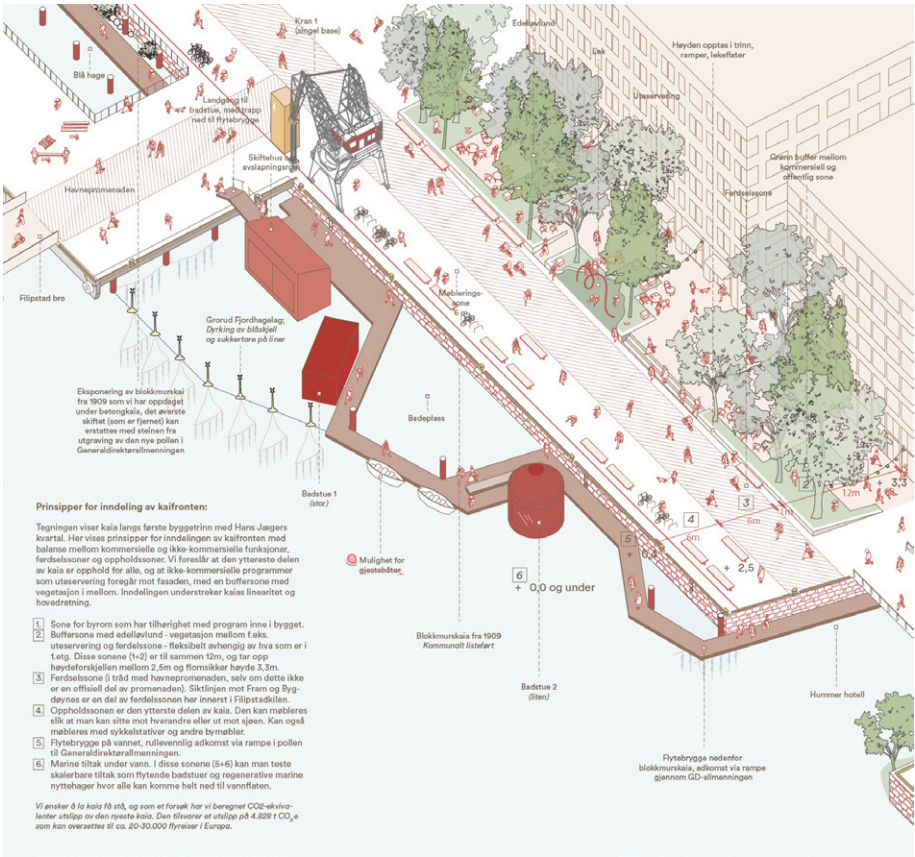

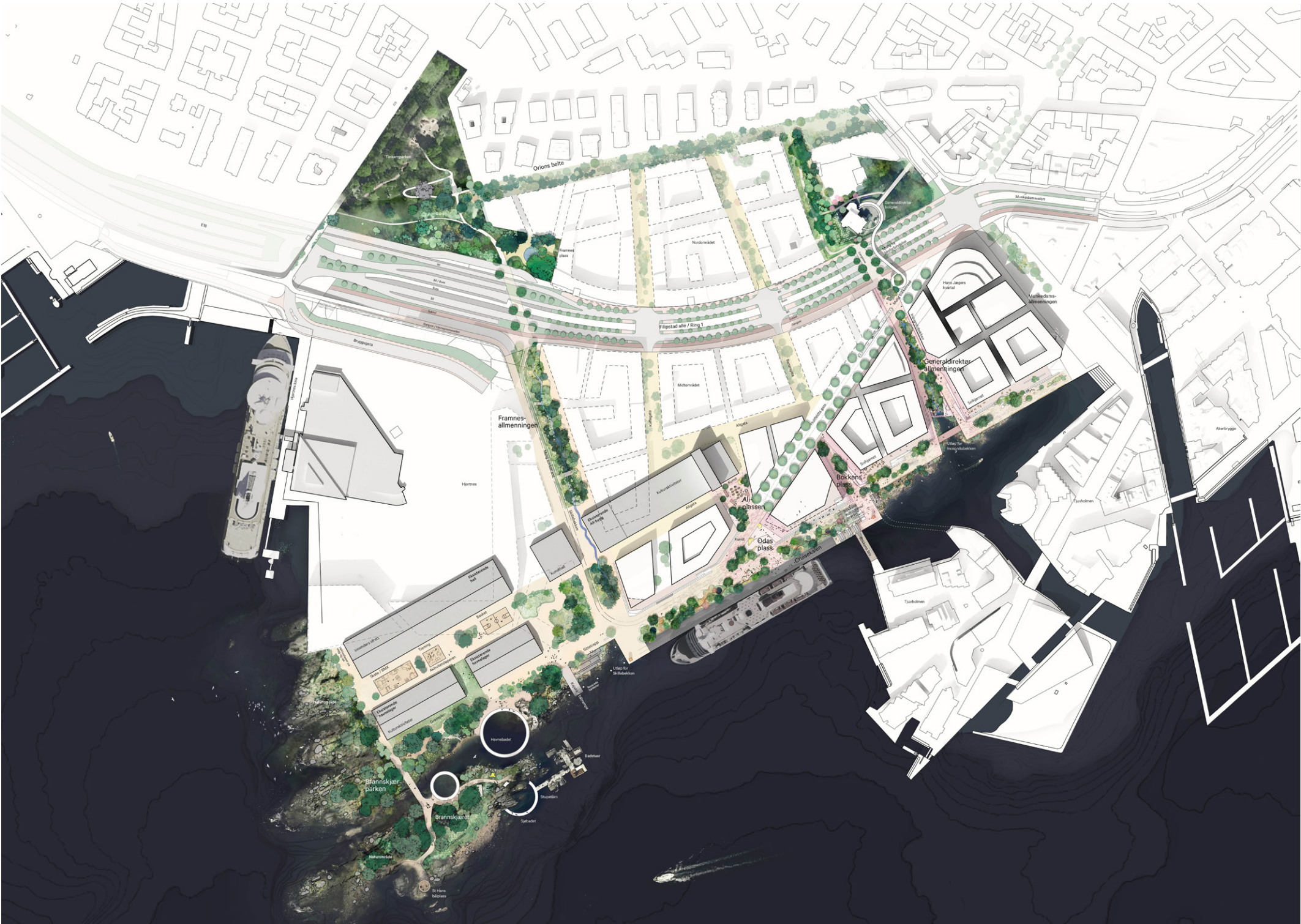
Situasjonsplan. Generaldirektørallmenningen

Perspektiv av sjøpoll med utsikt til Tjuvholmen

Prinsipper for inndeling av kaifronten

Situasjonsplan

Bjørbekk og Lindheim
Aart
Ina Johannesen Dibley
Naturrestaurering

Livet mellom byen og fjorden

Bjørbekk og Lindheim m.fl

Konkurransforslagets hovedkvaliteter ligger i varierte byromsekvenser i møtet med fjorden, videreføring av eksisterende bygg og elementer fra ulike historiske tidsepoker samt et gjennomgående designprinsipp for byrommene.

Prosjektets beskrivelse inneholder tydelige mål for byutviklingen, økologi og bærekraft, tekster om Filipstads historie helt fra geologisk tid, samt en konkret strategi for kunst og kulturfaglig retning. Havnepromenadens utforming bærer preg av en hovedidé om en sammenhengende landskapsøkologisk struktur med høy andel bynatur. Forslaget har avvik fra områdeplanen blant annet på plassrom foran Kaffetårnet og bro til Tjuvholmen (Filipstad bro). Forslaget viser en god stedsforståelse, og juryen vil løfte frem den detaljerte utviklingsplanen og en spesielt god kunst- og kulturstrategi. Sammenlignet med vinnerforslaget savner juryen en høyere grad av bearbeidelse både i strategi og skisseprosjekteringen, særlig av Bokkens plass. Juryen mener også at koblingen til den øvrige byen kunne vært tydeligere, og at enkelte landskapsmessige grep fremstår mindre overbevisende når det gjelder terrengutforming, vegetasjon og balansen mellom naturlignende løsninger og den urbane kaifronten. Disse forholdene gjør at juryen rangerer derfor «Livet mellom byen og fjorden» på 2. plass i konkurransen.

Teamet viser god forståelse og kjennskap til stedets historie, utvikling over tid og erkjennelse av kompleksitet og nødvendig samarbeid som skal til for å lykkes med stedsutviklingen. “Livet mellom byen og fjorden” skal transformeres til et bylandskap der lag fra historien trekkes frem, ny arkitektur og funksjoner legges til, samtidig som økologiske systemer under og over vann blir prioritert. I tillegg er teamet opptatt av at eksisterende bygninger bør bevares så lenge som mulig. Dette er tydelig formulert i teamets strategi for bærekraft.

Overordnet illustreres disse ambisjonene godt med en tydelig byromsekvens langs kaikanten som behandles ulikt i møte med ulike situasjoner. Den landskapsmessige utformingen av de ulike sekvensene og forankring til bakenforliggende by og Frogner er noe mindre overbevisende. Etablering av en sammenhengende naturlignende kai i hele strekket motarbeider både byromsekvensen og ivaretagelse av kaien som historisk identitetsmarkør. Havnepromenadens bredde, åpenhet og fleksibilitet som byrom er betydelig redusert sammenlignet med i dag, uten at det argumenteres godt for hvorfor. Likeledes reduseres arealet avsatt til rekreasjon i Brannskjærparken som følge av videreføringen av flere skur. Juryen er kritisk til dette, da det svekker parkens potensial til å fylle sin viktige rolle som rekreasjonsområde for byens befolkning, både i dag og i framtiden.

Prosjektet har en godt detaljert utviklingsstrategi med syv ulike faser, hvor siste fase kan være med eller uten havneterminal på Hjortnes. Fasene viser god sammenheng med de overordnede ambisjonene i prosjektet om sirkularitet, midlertidighet og bevaring av bygg. Dette inkluderer blant annet flytting av Skur 13 til havneskur i Brannskjærparken i fase 1, tidlig midlertidig opparbeidelse av byrom foran Kaffebygget inn mot Odas plass, planteskole og massehåndtering. Juryen mener prosjektets innfallsvinkel med stor grad av transformasjon og videreføring av eksisterende bygg, som vist også i hovedillustrasjonsplanen, er interessant, men påvirkning og konsekvenser for byrom rundt, og særlig tverrforbindelser, burde vært bedre beskrevet. Dette ville gitt forslaget mer tyngde.

Perspektiv som viser Odas plass med Kaffetårnet i bakgrunnen

Hovedbyrommene er løst med en sentral grønnstruktur og variable kantsoner og oppholdssoner som lett kan tilpasses overgangen mot ny bebyggelse. Juryen har tro på at de illustrerte kantsonene, med sittekanter, trapper og plantefelt kan bli gode steder å oppholde seg samtidig som de løser høydeforskjellene i området. Plassrommene er noe skjematisk presentert, spesielt på Bokkens plass, men prinsippene og kvalitetene kommer likevel godt frem, spesielt i fysisk modell. Langs havnepromenaden vil tilsvarende prinsipp tilrettelegge for større bed i form av “øyer” til vegetasjon. Juryen er tvilende til om dette gir tilstrekkelig jorddybde på kaien for de store trærne illustrert i “Fjordhagene” samt plassering av mange trær på den historiske kaien. Juryen stiller også spørsmål til utforming av Brannskjærparken som en “etterligning” av forkastninger i Oslfeltet, og gjennomførbarheten av dette.

Konkurransforslaget er et av to forslag som binder Alitårnet/Kaffetårnet sammen med Odas plass til et større byrom i slutten Huitfeldtsgate. Juryen mener dette er et godt grep, som gir romlige, visuelle og funksjonelle kvaliteter der diagonalen møter fjorden og bystrukturen. Dette bør undersøkes videre til tross for at det er et avvik fra områdeplanen. De tre historiske kranene, som tidligere stod på Blokkmurskaia, er foreslått plassert ved Bokkens plass hvor en av dem bærer en bro over til Tjuvholmen («Kranporten»). Sett fra Filipstad kan dette virke som et godt grep, men konsekvenser på andre siden synes ikke godt nok undersøkt, og er et avvik både fra områdeplanen og Havnepromenadens trasé. Arealene rundt «Kranporten», og langs kaia generelt, virker noe overfylte og juryen stiller spørsmålstegn ved om arealer for lek og opphold er gitt nok plass. Denne kritikken til forslaget inkluderer Brannskjærparken hvor tilgjengelige utearealer også reduseres.

Forslaget presenterer en ambisiøs og gjennomarbeidet kunst- og kulturstrategi som tar utgangspunkt i Filipstads historie, landskap og rolle som møtepunkt mellom byen og fjorden. Juryen vurderer det som en styrke at kunst og kultur er integrert i den overordnede visjonen for området, og at forslaget viser høy kunsthaglig bevissthet. Det vurderes også som positivt at konkrete kunstnerskap benyttes som referanser for ulike kunsthaglige retninger og tematikker.

Juryen vurderer særlig positivt hvordan kunst og kultur er koblet til byrommene og områdets utvikling over tid, og at de gjennom definerte temaer vil synliggjøre og videreutvikle Filipstads historiske, økologiske og offentlige lag. Gjennom en tydelig struktur for videre kunsthaglig utvikling viser forslaget hvordan kunst og kultur kan bidra til å utvikle identitet og særegne kvaliteter i de offentlige uterommene gjennom hele transformasjonsprosessen. Selv om deler av strategien er knyttet til bygninger og programmering, vurderer juryen at hovedvekten ligger på utviklingen av de offentlige uterommene, noe som viser at teamet forstår konkurransens nivå og omfang.

Transformasjon fremfor rivning er et hovedprinsipp i forslaget. Det er positivt med tanke på målet om en nullutslipp-bydel, samtidig som det kan bidra til sosial bærekraft gjennom identitetsbygging og lavterskel sambruk av arealer. I områdeplanen forutsettes det at eksisterende bebyggelse i hovedsak skal rives, da flere av byggene er i konflikt med områdeplanens grep for gate- og byromsstrukturen. Juryen vurderer likevel forslaget om transformasjon som positivt med tanke på målet om en nullutslippsbydel, samtidig som det kan bidra til sosial bærekraft gjennom identitetsbygging og lavterskel sambruk av arealer. I forslaget er det vist hvordan eksisterende bebyggelse kan tas i bruk i påvente av at resten av Midtområdet utvikles. Videre foreslås det å gjenbruke skurene i Brannskjærparken. Dette er grep som juryen mener bør undersøkes videre i utviklingen av Filipstad. Bevaring av eksisterende bebyggelse må imidlertid ikke redusere

Situasjonsplan Odas plass, Havnepromenaden og Bokkens plass

Perspektiv av Havnepromenaden

Brannskjærparkens kvaliteter eller svekke de overordnede byromsgrepene i områdeplanen.

Forslaget viser også stor grad av naturrestaurering, sikring av økt naturmangfold og blågrønne strukturer. Dette er positivt, men juryen er skeptisk til unødvendige naturinngrep og masseforflytninger i og ved Brannskjærparken samt reetablering av bekker. Skillebekken og Inkognitobekken er foreslått gjenåpnet som del av henholdsvis Framnesallmenningen og Generaldirektørallmenningen, men Skillebekken ligger i dag i rør lenger vest, og hverken den eller Inkognitobekken er vurdert med potensial for gjenåpning jfr. Oslo kommunes kartlegging av gjenåpningspotensial for lukkede vassdrag (2023).

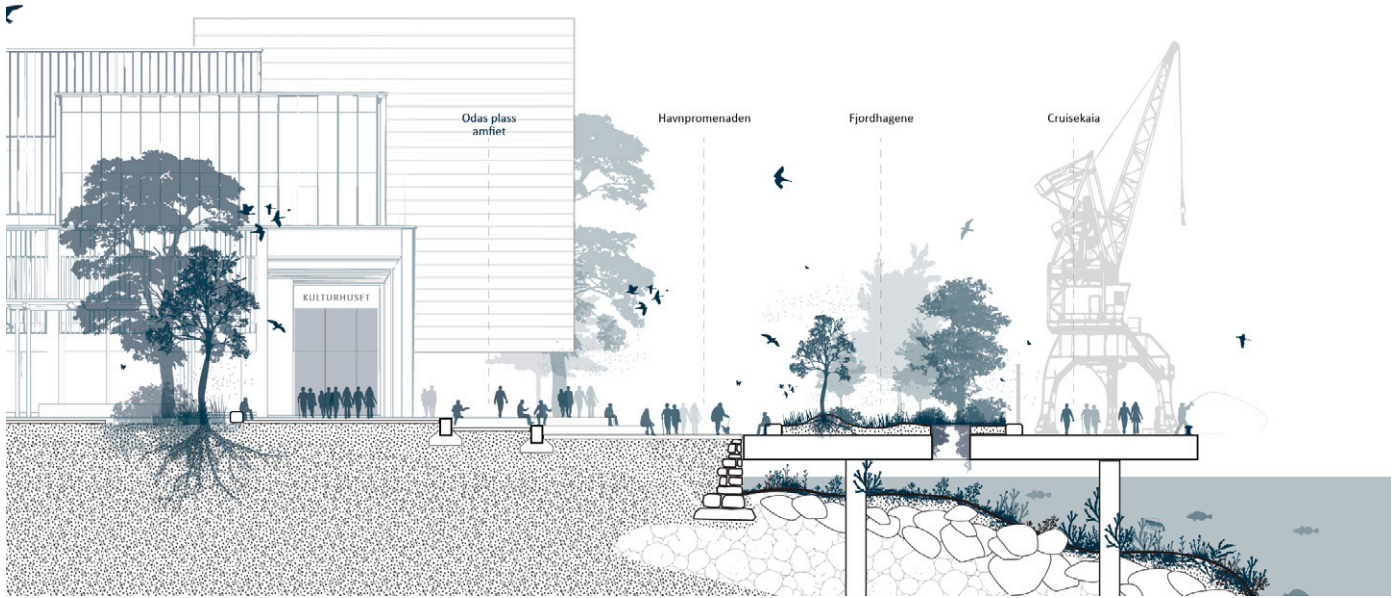
Det er derimot positivt at det introduseres et anlegg for jordproduksjon og en midlertidig planteskole og anlegg for gjenvinning av betong, asfalt og stein på stedet for å heve terrenget mot havstigning og stormflo. Dette er elementer som juryen mener bør undersøkes videre.

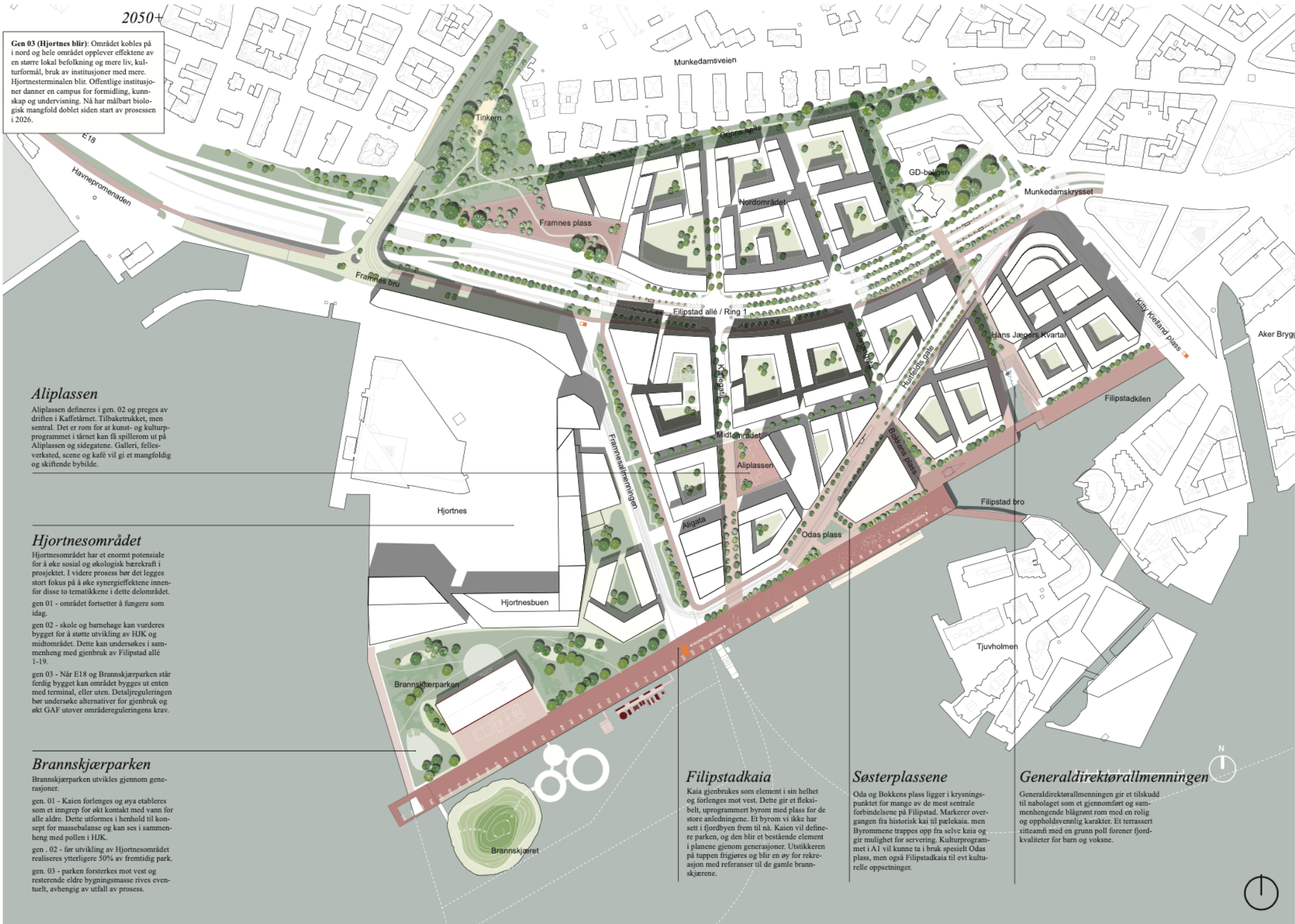
Perspektiv som viser Brannskjærparken

Situasjonsplan. Generaldirektørallmenningen

Snitt av Odas plass

Situasjonsplan

Finalist

3

Generasjoner

Add arkitekter m.fl

Add arkitekter
Dronninga landskap
Aaen engineering
Comte bureau
Ane Hjort Guttu

Prosjektets idemessige hovedgrep er at Filipstad er et uferdig område som må utvikles over generasjoner, der bruk av “startskudd” tester mulig fremtidig bruk som etter evaluering vurderes som permanent funksjon. Som fysisk hovedgrep er videreføring og forlengelse, av kaia og den åpne utformingen tydeligst. Andre byrom er også vist med enkel og klassisk utforming. Brannskjærparken deles av en forlengelse av havnepromenaden med en frittliggende øy på utsiden, og en del på land der skur 9 inngår som et sentralt element. Forslaget gir en tydelig retning for Filipstad, og teamet er ikke redde for å ta et tydelig grep for å skape fleksible og stedegne byrom. Sett opp mot vinnerforslaget får de foreslåtte byrommene et klassisk preg med mye harde flater og beplantning mest som alleer, noe som leder til at for mye grønt må vike for harde flater. Dette er gjennomgående for prosjektet, som etter juryens syn heller ikke løser menneskelig skala og dimensjoner på en god måte. Juryen rangerer derfor forslaget på 3. plass i konkurransen.

Prosjektet har et klassisk, stramt og urbant helhetsgrep i gater og byrom. Plasser og promenade er holdt åpne og fleksible. Den overordnede vegetasjonsbruken er sparsom og viser mye bruk av klassiske alléer. Fjorden møtes med harde kaikanter de fleste steder. Det er få beskrivelser i tekst eller diagram som sier noe om helhet og sammenheng med historie eller omgivelser, men grepet med den tydelige og åpne kaien viser forståelse for dennes betydning som identitetsbærende element på Filipstad.

Illustrasjonen som viser Gen.03 når Hjortnes er frigjort, introduserer noen uvanlig store kvartalsstrukturer, der det største er plassert ut mot kaikanten og blokkerer for en framtidig utvidelse av Brannskjærparken mot nord. Juryen finner at det flere steder er manglende samsvar mellom det som beskrives i tekst og vises på tegning, og at det generelt mangler noe innlevelse og skalaforståelse i beskrivelser og utforming.

Prosjektets byromskonsept med åpenhet og enkelhet tillater stor grad av fleksibilitet, og er robust for endringer over tid, som er tydeligst vist med havnepromenadens enkle utforming som gir rom for mange typer bruk. Forslaget om startskudd ved å teste ulike løsninger og erfare over tid, er godt beskrevet og vurderes av juryen som et godt grep. Forlengelse av havnepromenaden vurderer juryen som unødvendig. Generasjoner har allerede beholdt hele den åpne kaien som i dag. En forlengelse av denne vil ta mye grøntareal fra Brannskjærparken og skape ytterligere store grå flater. Brannskjærparken blir kraftig amputert som grøntareal av de harde kaipromenadene og Skur 9 med tilhørende harde flater utendørs, og som nevnt over er heller ikke framtidig mulighet for utvidelse av parken på Hjortnes utnyttet i illustrasjonen for Gen.03.

Havnepromenaden defineres i prosjektet som «et fleksibelt uprogrammert byrom med plass for de store anledninger». Juryen vurderer at havnepromenaden er blitt for stor og åpen, både til hverdag og fest. Mangelen på romdannende tiltak og grep på havnepromenaden vil gjøre denne øde og lite attraktiv på dager med dårlig vær. Også Odas plass mangler gode kanter eller «vegger» som innbyr til opphold. Den er vist med et enkelt plassgolv for lek og arrangement som juryen vurderer som egnet for denne bruken. Bökkens plass har samlet all vegetasjon langs plassens solside og beholder en 10 meter åpen gate mot vest. Juryen mener dette kan gi en uheldig effekt med en vindtunnel på skyggesiden, samtidig som trærne gir skygge på solsiden. Generaldirektørallmenningen beskrives som et sammenhengende blågrønt rom med regnhager og tidevannspark og med et stort terrassert sitteamfi. Dette er godt illustrert, men tidevannsparken kunne vært vist med større frodighet. Juryen savner innlevelse, arkitektoniske og romlige opplevelseskvaliteter i plassene i dette forslaget.

Perspektiv som vise sjøpollen i Generaldirektørallmenningen

Den viste åpenheten, særlig i utformingen av Havnepromenaden i dette prosjektet, gir en begrensning for bruken i forhold til mikroklima. «Bykant-en» som skiller promenaden fra arealene omkring nye kvartal, kan fungere godt som en aktiv kant i byrommet, men er samtidig vist lang og monoton. Brannskjærparken omgis av harde kaikanter både mot sør og vest, og vil derfor ikke gi publikum tilgang til vannet, annet enn fra flytebryggene og selve Brannskjæret. Prosjektets utforming av ulike byrom, særlig Havnepromenaden, skaper etter juryens syn store utfordringer knyttet til opplevelsen av rommene og deres skala og dimensjon. Disse grepene skaper store og lite innbydende rom for opphold.

Visjonsdiagrammet i Generasjoner viser på en overbevisende måte hvordan teamet integrerer kunst og kultur i det overordnede rammeverket for utviklingen av Filipstad, og hvordan kulturprogrammet gis en sentral rolle i områdets identitetsbygging. Kulturstrategien tar utgangspunkt i Filipstads historie som havne- og produksjonsområde, og viderefører disse kvalitetene i en ny identitet knyttet til kunstproduksjon, læring, ressursbevissthet og offentlig tilgjengelighet. Juryen vurderer dette som et relevant og godt begrunnet grep som understøtter forslagetets forståelse av kunst og kultur som drivkraft for sosial bærekraft og identitetsutvikling.

Samtidig er sentrale deler av kunst- og kulturstrategien knyttet til utvikling av bygninger, institusjoner og organisatoriske modeller som ligger utenfor konkurransens mandat. Forslaget bygger blant annet på etableringen av et permanent kunstnerhus i Kaffetårnet, reserverte kulturarealer på bakkeplan og en kommunal behovsplan for kultur. Selv om disse grepene kan gi viktige ringvirkninger i byrommene, og kunstnerisk utsmykning nevnes i forslaget, vurderer juryen at utviklingen av kulturell infrastruktur i større grad burde vært forankret i de offentlige uterommene og de virkemidlene som omfattes av oppdraget.

Prosjektet viser en omfattende strategi for ressursbruk, der det inngår klima- og miljøvennlige designprinsipper, materialbank, jorddepot og klimakompensasjon. Forslaget legger til grunn en grønn arealfaktor (GAF) på 0,8 for Brannskjærparken og Framnesallmenningen, og 0,9 for Tinkern. Dette innebærer en økning av GAF for Framnesallmenningen, mens nivåene for Brannskjærparken og Tinkern i hovedsak følger gjeldende krav. Samtidig er grøntarealet i Brannskjærparken vesentlig redusert sammenlignet med områdereguleringen. Juryen kan derfor ikke se at forslaget oppnår den mengden vegetasjon og grønne byrom som er forutsatt i områdereguleringen, og som Filipstad har behov for. På promenaden vil GAF-faktoren dessuten være 0. Forslaget om å etablere en planteskole i en tidlig fase vurderes derimot som et positivt grep.

Juryen savner en større forståelse for de blågrønne verdiene i dette prosjektet.

Perspektiv av Havnepromenaden.

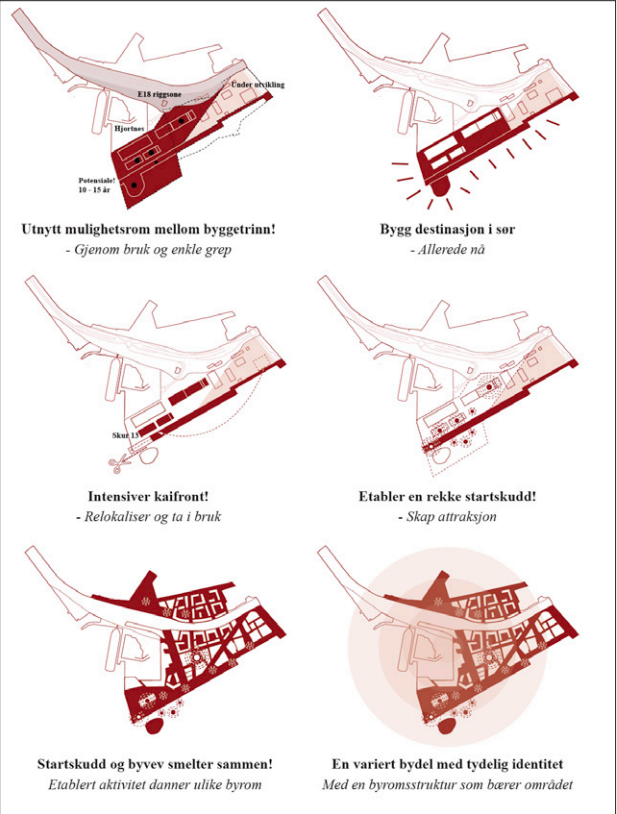
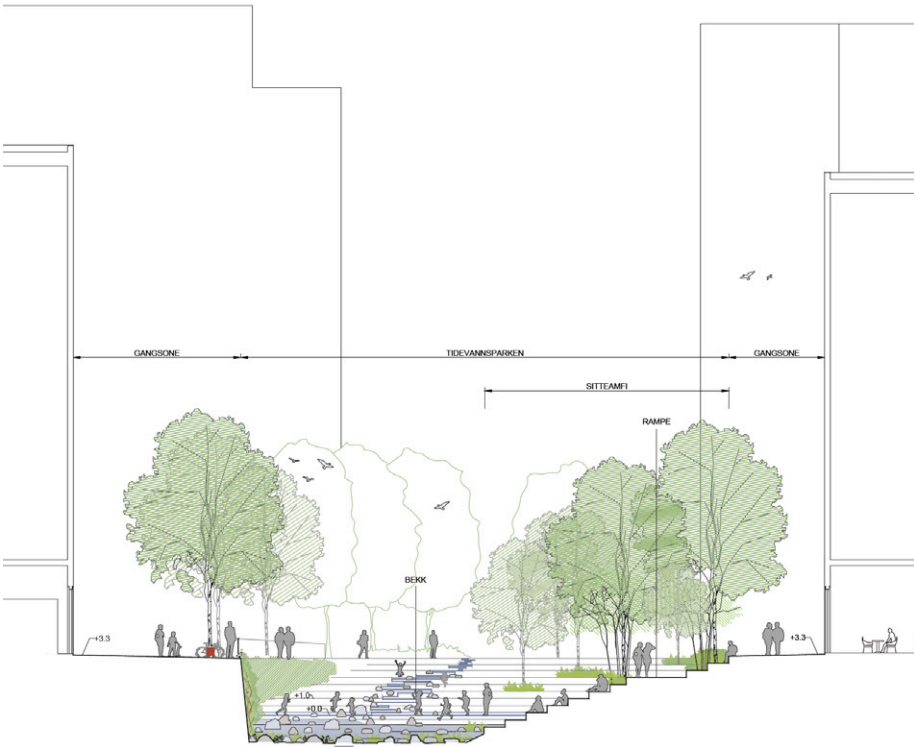

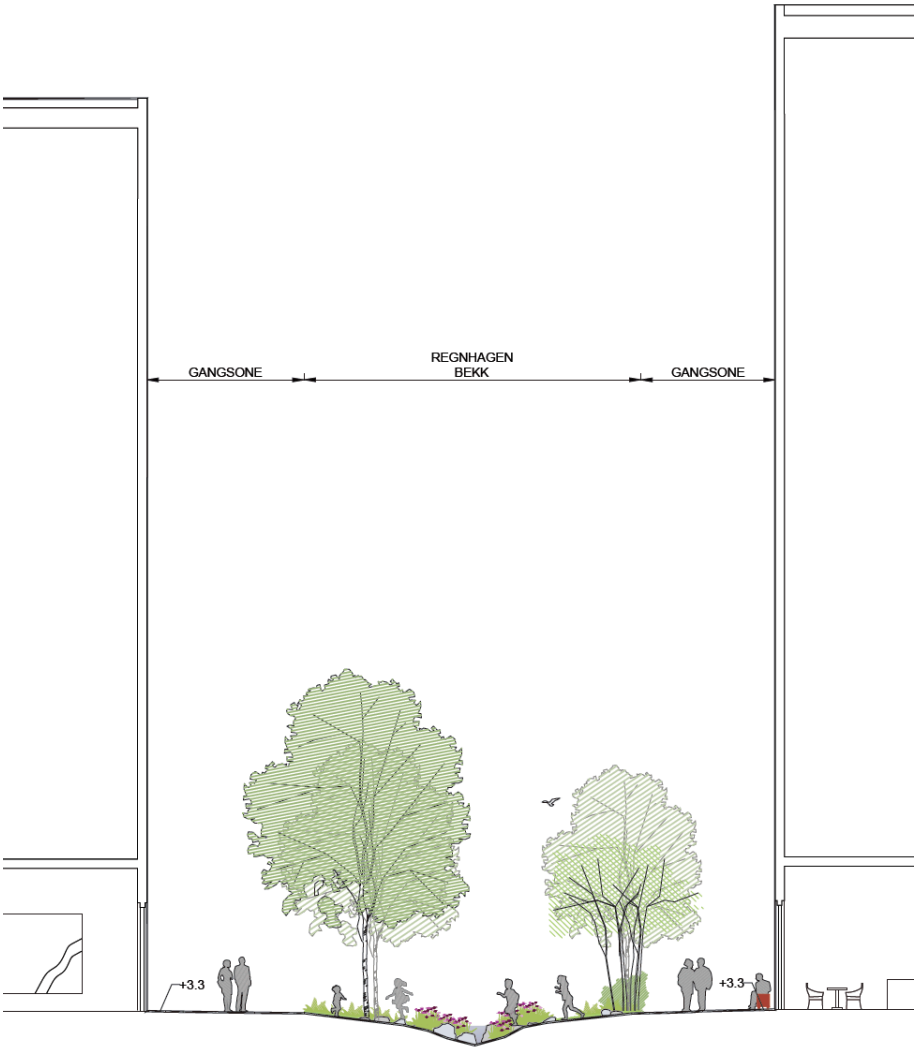
Diagram av mulig utvikling av byrommene på Filipstad

Situasjonsplan Oda's plass, Havnepromenaden og Bokkens plass

Snitt AA. Tidevannsparken

Snitt AA. Regnhagen

Situasjonsplan

Finalist

4

Fra havn til habitat

Studio Oslo landskapsarkitekter m.fl

Studio Oslo landskapsarkitekter
SOLA Arkitekter, Edit, Fragment,
Anne B. Hovind, Natural state,
Naturrestauring

Forslaget presenterer en visjon der kunst, kultur, landskap og økologi integreres som bærende elementer i utviklingen av Filipstad. Det presenteres en tydelig idé om at områdets framtidige identitet skal vokse fram gjennom et samspill mellom naturprosesser, kunstneriske fortellinger og byutvikling. Forslaget viser flere gode løsninger for Filipstad som helhet og har en metodisk tilnærming til både utviklingsprosesser og byromsutforming. Det fysiske grepet kombinerer rause grønne arealer og stramme kaifronter. Teamet legger til grunn at utviklingen bygger på et verdifellesskap og et sett med kjerneverdier som gjennom trinnvis utvikling skaper det fremtidige Filipstad.

Fra Havn til Habitat er et ambisiøst og idérikt forslag som tilfører konkurransen viktige perspektiver på spillet mellom kunst, landskap og stedsutvikling. Juryen vurderer at prosjektet inneholder flere sterke enkeltgrep, men at sentrale fysiske løsninger og deler av miljøstrategien fremstår for usikre eller utilstrekkelig dokumenterte til å løfte prosjektet høyere i rangeringen.

Prosjektet beskriver Filipstad som en sammensatt del av byen med flere identiteter og ulike nabolag. Gjennom diagrammer og fortellinger forsøker teamet å differensiere ulike deler av området og skape en sekvens av opplevelser fra det urbane til det mer parkmessige og naturpregede. Juryen vurderer dette som et relevant utgangspunkt som i stor grad er i tråd med områdeplanen.

Forslaget viser god forståelse for Filipstad som del av større sammenhenger mellom byen og fjorden. Her har de lyktes med bruk av “historiske spor” gjennom bruk av kaifrontene som ramme for Brannskjærparken. Samtidig savner juryen en tydeligere historisk forankring og en klarere kobling mellom de analyser og diagrammer som presenteres og de løsningene som faktisk vises i illustrasjonsplanen. Eksempelvis viser diagrammet “Filipstadvandringen” en tydeligere forskjell på ulike strekninger, som ikke samsvarer med viste løsning. Flere av de identitetsskapende grepene som beskrives i konseptet, som Havnepromenadens inndeling i «urban sjøfront» og «villgjøring», er vanskelige å gjenfinne i den fysiske utformingen. Juryen mener derfor at sammenhengen mellom analyse og prosjekt kunne vært sterkere.

Prosjektet presenterer en realistisk utviklingsstrategi der medvirkning, modning og trinnvis utvikling spiller en viktig rolle. Midlertidige tiltak brukes aktivt som verktøy for å teste funksjoner og bygge identitet før permanente løsninger etableres. Juryen vurderer dette som et positivt grep, som gjenfinnes i flere av konkurranseforslagene.

Juryen mener samtidig at enkelte organisatoriske forutsetninger fremstår som lite robuste. Prosjektets vektlegging av et felles verdigrunnlag som styrende premiss for utviklingen fremstår som vanskelig å omsette til et konkret og forutsigbart styringsverktøy over tid. Juryen savner også en tydeligere drøfting av framtidig utvikling på Hjortnes, hvor flere av de foreslåtte løsningene ligger utenfor det området oppdragsgiver har direkte kontroll over.

De tre hovedplassene er utviklet med tydelige, konseptuelle utgangspunkt og viser hvordan historiske referanser (som f.eks. engelsk landskapshage), kunstneriske fortellinger (Oda som maler og Bokken som musiker) og landskapsforming kan bidra til å skape identitet og karakter. Juryen mener likevel at disse referansene har fått en noe stiv og skjematisk utførelse og savner f.eks. at ideen om den engelske landskapshagen kunne vært utnyttet bedre i Generaldirektørallmenningen, Filipstad alle og Bokkens plass gjennom utforming og vegetasjonsvalg. Det er fine kvaliteter og mer innlevelse i området mellom Bokkens og Odas plass, der det er skapt flere

Perspektiv som viser Brannskjærtangen

mindre rom tilrettelagt for sanseopplevelser. Juryen er samtidig kritisk til at Odas plass ikke utnytter beliggenhet og den visuelle kontakten til fjorden bedre og savner variasjon i størrelse på byrommene med tanke på å kunne arrangere større kulturarrangement.

Løsningen for Brannskjærparken vurderes som troverdig og rommer flere attraktive oppholdssoner, selv om juryen er kritisk til utgraving av kanal slik at Vorta blir en øy. Juryen mener også at koblingen mellom skole, park og offentlige byrom er godt løst. Prosjektet synliggjør hvordan skolen kan fungere som et sosialt tyngdepunkt i området og bidra til aktivitet både i parken og langs allmenningen.

Samtidig er juryen kritisk til flere av terrenggrepene. Forslaget er det eneste som systematisk hever store deler av kaia for å håndtere høydeforskjellen mellom bebyggelse og kai. Selv om dette er en interessant idé, mener juryen at den ikke er tilstrekkelig overbevisende dokumentert. Dette gjelder særlig løsningene ved Bokkens plass, landingen av forbindelsen fra Tjuvholmen og overgangene mellom kaifront og nytt terreng. Flere steder oppleves møtepunktet mellom de ulike nivåene som uavklart og juryen savner en beskrivelse av valg av materialer spesielt når det gjelder dekker som går igjen over store deler av planen.

Prosjektet viser stor forståelse for menneskelig skala og arbeider bevisst med mikroklima, vegetasjon og oppholdsrom. Vegetasjon brukes aktivt som skjerming mot vind og bidrar til å etablere mindre og mer intime rom innenfor de større offentlige arealene. Flere av byrommene fremstår som tydelige destinasjoner med egen identitet. Spesielt oppfattes de kunstnerisk inspirerte plassrommene som potensielt sterke identitetsbærere. Også Aligata og forbindelsen mellom skole, park og allmenninger vurderes som gode bidrag til byliv og aktivitet.

Juryen er imidlertid kritisk til at enkelte offentlige arealer i praksis disponeres til privat bruk. Dette gjelder særlig forslag der uteservering og tilgrensende virksomheter noe ukritisk beslaglegger deler av offentlige byrom. Juryen mener offentlige arealer er et begrenset fellesgode og at slike løsninger må vurderes med stor varsomhet.

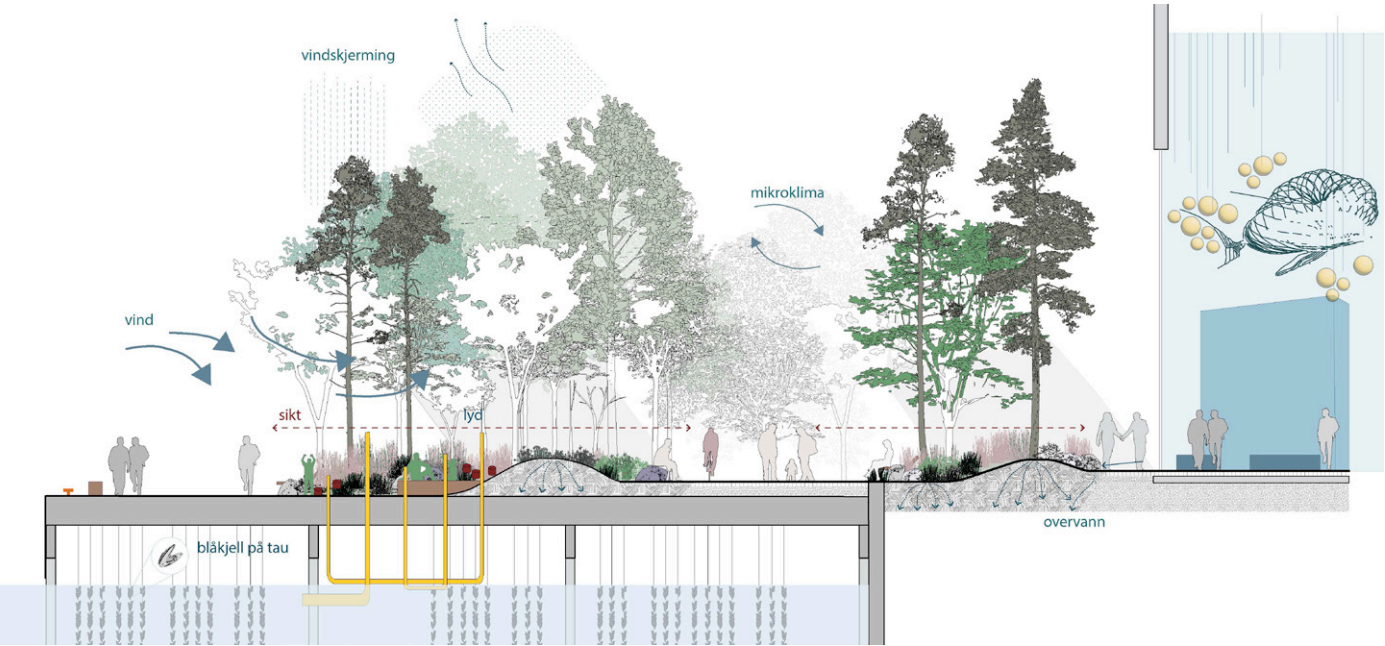
Forslaget presenterer en ambisiøs visjon for Filipstad der kunst, kultur, natur og stedsutvikling inngår som deler av et felles økologisk og sosialt prosjekt. Juryen vurderer det som positivt at kunst og kultur gis en tydelig rolle i utviklingen av områdets identitet, og særlig at forslaget vektlegger kunstnerskap fremfor enkeltstående kunstverk. Dette bidrar til å integrere kunstnerisk kompetanse i utviklingen av området over tid og gir et godt metodisk utgangspunkt for kunstnerisk stedsutvikling.

Juryen vurderer også positivt at kunst og kultur er integrert i de konkrete byromsgrepene, blant annet gjennom forslag som «The Seafloor» og «Seaspeaker», der kunst, landskap og oppholdssoner er utviklet som helhetlige grep. Kunst og kultur bidrar slik til identiteten i selve utformingen av byrommene, ikke bare gjennom programmering. Samtidig fremstår enkelte av de foreslåtte kunstgrepene som lite avklart med tanke på drift og langsiktig bruk. Juryen savner derfor enkelte steder en tydeligere redegjørelse for hvordan de kunstfaglige ambisjonene skal utvikles og forvaltes over tid.

Klima, økologi og identitet er selve fundamentet for prosjektet og naturens prosesser beskrives som premiss for utviklingen. Prosjektet beskriver ombruksstrategi, prinsipper for nytt liv, “naturens lange perspektiver”, regenerativ natur og yteevne, men uten å forklare sammenhengen med valgte grep på en tydelig måte. Juryen kan ikke se at forslaget – ut over beskrivelsen av ombruk og gjenbruk - adresserer klimanøytralitet og utslippsreduksjon. Teamet har et langsiktig perspektiv med et blick på Filipstad i 2060, men beskriver ellers lite om varighet i løsninger og utforming.

Perspektiv av Odas plass

Snitt AA. Havnepromenaden

Situasjonsplan

Snøhetta
Rodeo arkitekter

Filipstad utfolder seg

Snøhetta m.fl

Forslaget presenterer Filipstad som et tilgjengelig, sanselig og allment fjordlandskap der natur, aktivitet og kultur veves sammen i en samlet landskapsfortelling. Teamet viser stor forståelse for Oslofjordens øylandskap og lar dette bli det bærende motivet for hele utviklingen. Prosjektet kjennetegnes av et tett nettverk av møteplasser, grønne strukturer og forbindelser mellom byen og fjorden.

Juryen vurderer landskapsforståelsen som prosjektets fremste kvalitet. Samtidig er forslaget svakt begrunnet sammenlignet med de øvrige bidragene, og flere sentrale avvik fra områdeplanen er ikke begrunnet. Dette svekker prosjektets troverdighet og har bidratt til at det er rangert på femte plass.

Prosjektet viser god forståelse for fjordlandskapet, øyene og forbindelsen til Bygdøy. Hele planen bygger på ønsket om å trekke natur- og øylandskapet inn på Filipstad og gjøre dette til områdets nye identitet. Juryen vurderer dette som et tydelig og konsekvent hovedgrep.

Samtidig mener juryen at havnehistorien og de eksisterende strukturene på Filipstad i stor grad tones ned. Selv om prosjektet refererer til, og viser, historiske spor, opplever juryen at disse i praksis viskes ut av den omfattende landskapstransformasjonen. Juryen mener at forslaget prioriterer naturfortellingen med øy- og fjordlandskap i for stor grad foran havnefortellingen, og at dette svekker stedets historiske lesbarhet.

Prosjektet har en fleksibel og åpen tilnærming med fokus på bruk og sosial utvikling som gir rom for endring og nye initiativer over tid. De introduserer et styringsverktøy bestående av 4 prinsipper som alle beslutninger skal bygge på: natur, rom for mennesker, aktivitet og kunst/kultur. Det er uklart hvordan dette skal fungere i praksis og juryen mener det blir for generelt. Prosjektet viser fine tanker om midlertidighet og gradvis transformasjon. Strategien legger opp til å aktivisere kaifronten tidlig og samtidig videreføre aktiviteter etter hvert som området utvikles. I likhet med flere av de øvrige forslagene legger prosjektet opp til tidlig aktivisering av området gjennom midlertidige tiltak. Juryen vurderer dette som et positivt grep.

Likevel opplever juryen utviklingsstrategien som uklar. Fasediagrammene repeterer i stor grad de samme ambisjonene uten å vise tydelig hvordan byrommene faktisk utvikles over tid. Det er også vanskelig å forstå hvordan landskapsgrepene, og da spesielt landskapet utenfor Brannskjærparken, skal etableres, hvilke tiltak som kommer tidlig og hvordan de skal tilpasses ulike utviklingsfaser.

Forslagets sterkeste side er den landskapsmessige innlevelsen og kvaliteten på illustrasjonene. Brannskjærparken og forbindelsen mot Hjortnes er vist som et sammenhengende naturpreget landskap med stor romlig variasjon og høy opplevelsesverdi. Juryen vurderer dette som et sterkt og tydelig grep, men flere av de foreslåtte inngrepene er svært omfattende. Utgraving av tidligere utfylte områder, etablering av nye øyer og omforming av eksisterende kaifronter fremstår som ressurskrevende og lite realistiske tiltak. Juryen stiller derfor spørsmål ved gjennomførbarheten. De sentrale plassene – Odas plass, Bokkens plass og Generaldirektørallmenningen – er i stor grad utformet med de samme landskapsgrepene som resten av området. Juryen mener dette reduserer forskjellene mellom byrommene og gjør byrommenes hierarki, og videreføring av dagens identitet i den fremtidige utformingen, mindre tydelig.

Som det eneste prosjektet velger de å ikke etablere poll i Generaldirektørallmenningen. Dette valget er interessant, men det er ikke begrunnet, noe som er en svakhet fordi pollen er et viktig plangrep i områdeplanen.

Perspektiv av Odas plass

Situasjonsplan Odas plass, Havnepromenaden og Bokkens plass

Prosjektet viser stor innlevelse i utforming av møteplasser, oppholdssoner og sanselige opplevelser. De to illustrasjonstegningene viser gode kantsoner, attraktive overganger mellom aktiviteter og varierte opplevelser gjennom året, både for “aktivitet og ro”. Dette vurderes som en styrke.

Planen etablerer flere interessante møteplasser og rom for både aktivitet og ro. Juryen mener også at prosjektet har en god forståelse for hvordan små og store byrom kan kombineres.

Samtidig brukes den samme verktøykassen gjennom store deler av området. Resultatet er at mange av uterommene får lignende uttrykk. Dette svekker lesbarheten av området, gjør orienteringen vanskeligere og bidrar til at ferdselslinjer og byrommenes ulike roller blir mindre tydelige. Forslaget ser kunst og kultur som viktige drivere for aktivitet og stedsdannelse gjennom transformasjonsperioden. Kulturprogrammering brukes aktivt for å skape liv, tilhørighet og bruk av området over tid. Dette vurderes som positivt.

Juryen opplever imidlertid at kunst og kultur primært behandles som aktivitet og programmering. Det er vanskeligere å se hvordan kunst kan bidra til å forme og utvikle de fysiske byrommene over tid. Samtidig er de foreslåtte byrommene så sterkt definert av landskapskonseptet at det kan være krevende å innarbeide nye kunstneriske uttrykk senere.

Juryen savner dessuten en tydeligere kobling mellom Kunst- og kulturstrategien, Filipstads historie og de særlige kvalitetene ved stedet. Teamet foreslår et svært grønt Filipstad, med naturlig vegetasjon og grønne felter i nært alle byrom. Forslaget viser en god forståelse for Oslos øylandskap og beskriver hvordan de mener dette skal gi retning i byromsutviklingen. Forslaget beskriver godt landskap og blågrønne strukturer i de beskrevne hovedgrepene, men uten forklarende tekster som utdyper hvordan dette påvirker teamets metode og konkrete løsninger, mister grepene troverdighet. Juryen savner også å se resultater av dette i utformingen av byrommene, både på overordnet og detaljert nivå.

Annet enn en svært kort og generell beskrivelse av økologiske “stepping stones” beskriver ikke forslaget hvilke økologiske grep de tar. Forslaget etablerer allikevel gode kantsoner som kan gi gode forhold for dyr, folk og vegetasjon.

Teamet beskriver ikke hvilke grep de tar for å redusere utslipp eller håndtere gjenbruk og masser. Forslaget mangler i stor grad tydelige byøkologiske grep som preger de beste forslagene, selv om noen prinsipper for dette er vist i diagrammer og illustrasjoner.

Perspektiv som viser Generaldirektørallmenningen

Snitt AA. Havnepromenaden

Hvorfor arkitektkonkurranse?

Arkitektkonkurranser gir beslutningstakere et visuelt og kvalitativt grunnlag for å ta gode valg tidlig i prosessen. De sikrer like konkurransevilkår om viktige prosjekter innen bygg, byutvikling og offentlige rom – og bidrar til høyere kvalitet i det som faktisk realiseres. En arkitektkonkurranse handler om helhetlig problemløsning: å forene brukernes behov, god areal- og ressursbruk, stedstilpasning, bærekraft, universell utforming og tekniske krav i én gjennomarbeidet løsning. Prosessen gir økt bevissthet, eierskap og bedre prosjekter – for både oppdragsgiver og samfunn.

Norske Arkitektkonkurranser (NAK) er den eneste publikasjon i sitt slag, der arkitektkonkurransene dokumenteres på en systematisk og profesjonell måte. Her presenteres både vinnerprosjektet og de øvrige premierte, innkjøpte og hedrede utkastene, samt de sentrale deler av juryens kritikk. NAK oppleves av oppdragsgiver som et nyttig redskap i det videre arbeid med gjennomføring av byggesaken, samt at det gir god «markedsføring» for oppdragsgiver og for prosjektet som skal realiseres.

Norske arkitekters landsforbund (NAL) er en fagideell medlemsorganisasjon for over 4300 arkitekter i Norge. NAL arbeider for god arkitektur og stedsutvikling, og for å styrke arkitekturfagets rammevilkår. NAL arbeider for gode offentlige og private anskaffelser, og for at arkitektkonkurranser og andre konkurranseformer skal gi reell faglig kvalitet og likeverdige konkurransevilkår. Gjennom faglig utvikling og påvirkning av rammebetingelser styrker NAL arkitektens rolle i bygge- og planprosesser.

Norske arkitekters
landsforbund